

EMADEPÄEVA
VIKERKAAR

EESTI NAINEN HARJU MAAKONNAST

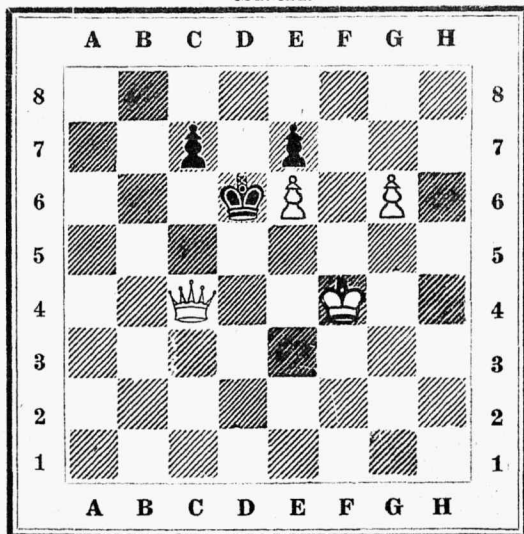
MALE.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 53.

Kokku säädud Joh. Janson (Valgas).
(„Vikerkaare“ originaal.)

Mustad.

Valged.

Valged: Kf4, Lc4, Ee6 ja g6.

Mustad: Kd6, Ec7, ja e7.

E = ettur = sõdur.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Ülesande nr. 49 lahendus.

1. Le8—a8, Kd5—c6, 2. b7—b8 saab ratsameheks ja annab matt.

1. (Le8—a8), Kd5—c4, 2. La8—a2 annab matt.

1. (Le8—a8), Kd5 : e5 (ehk e4), 2. b7—b8 saab lipuks (ehk odameheks) ja annab matt.

Õiged lahendused saatsid: Egon Utov, Karl Korsen, Vladislav Mikenas ja Anatoli Jakobson (kõik Tallinnast), Martin Villemson (Pärnust, osalt), Leo Lillenthal (Nõmmelt ka nr. 47 ja 48), Alfons Pachel (ka nr. 48), Sergei Levitski (Tallinnast).

Ülesande nr. 50 lahendus.

1. Ve3—e5, Kd4 : e5, 2. f2—f4 annab matt.

1. (Ve3—e5), f6 : e5 (ehk Od6 : e5), 2. e2—e3 annab matt.

1. (Ve3—e5), Of5—e6 (ehk—e4+), 2. Ve5—e4 annab matt.

1. (Ve3—e5), ükskõik, 2. Ve5—d5 annab matt.

Õiged lahendused saatsid: Raoul Pärnpuu, Aleksander Reimann, Konstantin Mihailow, Anatoli Jakobson, Vladislav Mikenas (kõik Tallinnast), Leo Lillenthal (Nõmmelt), Alfons Pachel (Tallinnast), Ernst Veerman (Peetri-Müüslertist).

Kirjavastused.

B. Gõörman. — „Välja loodusesse!“ avaldame „noorte kaastööna“ talve põlves.

Rudolf Paavo. — Mõni Teie luuletusist ilmub.

Th. K., Tallinnas. — „Tormisel merel“ võiks ilmuda „Noorte kaastöö“ osas: sisu ja stiili poolest hää, kuid õigekirjutuse vigu palju. Võiksite ümber kirjutada, — kui toimetusse tulete, seletame lähemalt.

Suur üllatus „Vikerkaare“ lugejatele.

Teie võite võita 24.—25. mail

1.000.000 marka,
kui tellite 1/2 aasta pääle „Vikerkaare“.

„Igaüks on oma õnne sepp“, ütleb vanasõna.

Kes ei mõista tabada õnne, jääb sellest ilma!

„Noored on õnnelapsed“, ja seda ütelist tõendab väikese 3-aastase Ülo Kartuse suur võit möödunud aastal: ta võitis Tartu muuseumi loositähga miljon (1.000.000) mrk. Ja väikesel Ülol ei olnudki rohkem loositähti kui üksainus. Samuti võivad ka „Vikerkaare“ lugejad 24. mail võita miljoni, kui tellivad vähemalt 6 kuu pääle „Vikerkaare“, sest igale niisugusele tellijale saadab Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus kingituseks ühe Draamateatri loterii pileti. **Teatage sellest kõigile oma tuttavale!**

Kõik, kes veel 23. maiks sisse saadavad „Vikerkaare“ 1/2 aasta tellimise, võivad võita **miljoni**. Tellida võib igast numbrist alates. Varem ilmunud numbrid saadetakse järele.

Tellimised võib saata otsekohe „Päevalehe“ talitusesse, Tallinnas, Pikk tän. 2,

„Vikerkaar“ maksab 1/2 aastast 360 mk.

„Päevalehe“ aasta- ja pooleaasta-tellijaile 20% hinnaalandust.

Märkus: Tellim.tulevad nii ära saata, et nad juba 23. mail tingimata talitusel käes oleksid.

Rutake, tähtaeg on varsi käes!

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Nr. 20.

Vastutav toimetaja: Ernst Raudsepp. * Tegev toimetaja: J. Neggo-Võsalo.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

1925.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk t. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid teisipäeviti ja reedeti kl. 1—2.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad.

Tellimishind: kuus postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk. Üksik number 15 mk.

Kuulutuste hind: à 5 mk. m/m veeru eest või 1/1 lhk. 2000 mk.

EMA.

Emadepäevaks 17. mail s. a.

J. N.-V.

Mingi tume tusk on vaevamas hinge, mingi kibe kurbus, millest kuidagi ei saa vabaneda, mingi suur valu, mis ei luba sulgeda silmi, ehk küll on hiline õhtu ja uneaeg ammu. Käed kellegi ümber heita ja kaevata tahaks, valada välja hingest kõike, mis koormamas teda. Sirutan välja käed öö hämarusse. — Oo salvav valu! — Vaikus — Mingi hirm poeb hingesse, — hirm tuhandepalgelise, tundmata elu ees.

Kuid korraga kuulduv tasane samm. Uks avaneb kuulmata ja lävele ilmub ema! Nii tasa, nii õrnalt kui sammuks ta sametil, ligineb ta armas kogu mu voodite, kaasa tuues endaga kõiki teda saatvaid häid vaime: Armastuse, helluse, lahkuse ja rahu. Ah milline suur sügav rahu! Milline vaigistus valudele, kui ligineb ema! Kuid vallatuna millestki ebateadlikust häbist, — soovist, mitte teda lasta aimata mu vast vältinud valu, sulen silmad ja hingan rahulikult nagu magaja.

Ma tean, miks tuli ema. Võrratu rõõm ja rahu valdavad mu. Ta on oma igaõhtusel rännakul oma uinuvate laste vooditele. Enne, kui ise heidab puhkama ema, käib ta voodilt voodile ja õhus, magaja kohal, teeb ta palvetades ristimärgi.

Siis lahkub ta niisama tasa kui tuli.

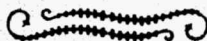
Ja sügav soe rahu levib läbi toa, täidab ka kogu mu hinge. Kõik valud on vaikinud.

On küllalt vaadata ema, kes on elus nii palju kannatanud, nii palju võidelnud elumure-

dega ühes isaga, nii palju väsimata töötanud vara hommikust hilja õhtuni ja püsinud seejuures rõõmsana, alati lahkena ja kooskõlalisena, et ise ka saada julgemaks ja rahulikumaks. —

Ei midagi suuremat ja väärtuslikumat või emad lastele ellu kaasa anda kui oma eeskuju, oma selge hinge, oma tormidest karastatud julge elurõõmu. Mis mure on meil minna välja eluvõitlusse, kui ema on annud hiilgava eeskuju, kuis jääda võitjaks? Mis häda on meil karta valu, kui oleme näinud ja endal tunnud armastust, mis on muutmatu ja igavene, kannatlik ja andestav? Miks veel kahelda, kas jäävad püsima aated elus, kui on sarnane ennastsalgavus ja ohvrimeelsus nagu emal. Võiks ütelda, et see — emaarmastus — on lihtne loomusund, on emale endale loomulik tarvidus, on tunne, mis inimesel ühine isegi loomadega, — kuid kas see on seepärast vähem õilis? Kas see, et loodus see on ja loomusund, kas see pole veel suuremaks pandiks ja tõenduseks meile, et kogu see elu ise on loomu poolest puhas ja õilis, et loom ja inimene on ühe looja loodud, loodud Elu algallikast, millest on kõik oma algatuse saanud, mis on elu algus- ja lõppkord: igavesest armastusest!

Kas see pole julgustav küll teada seda, millele tugeb kõik kogum, milles on elu mõiste ja siht, tõde, mida meile nii lihtsasti õpetab ema kogu oma eluga? Tänu ja au sulle, oo Ema, elu aadete kandja!

M U E M A.

(Palake ihte poja elulookirjeldusest.)

Ta ihu ammu põrm...
Ta mälestus mul püham pärandus:
Ta hädus, ausmeel, arm,
Tõepüüd ning tublidus —
Mis paremat veel pärandust võis soovi mul!...

Mu ema oli H. talust, säältamast, kust mu isa esimenegi naine, kes aastase abielu järele surnud, pärit oli, sündinud Redlich, eesnimega Leenu. Selle mu ema isal olnud ka talukoha pidamise kõrval abiamet, ta olnud mõisas kupjaks. Olnud vali aga õiglane mees. (Vast säältkki nimi Redlich, s. o. õiglane, aus.) Ema räägib, tal olnud pikk valge habe. Kui see ükskord tuulisel ilmal O. talu värava vahele jäänud ja teda valusalt „kiskunud“, lõiganud isa koju saades selle kohe-maid mahta.

Ta olnud järsk ja omapärane mees. Kui ta ükskord Pärnu „jäärmargile“ säädinud, tulnud emal, kes tol korral väike tüdruk olnud, himu kaasa sõita ja ta küsinud. Ajaviitmatalt võtnud isa ta käekõrvale, viinud sigade lauda uksele, avanud selle ja lausunud: Vaat siin, laps, on sinu kaubasaksad. Emal olnud sellest nii häbi, et ta ilales pole enam tihanud kaalumata soovidega isa ette astuda.

Algupärasust on mõndagi mu ema omalt isalt pärinud, ja minake näin vähemalt ühes tiikis, mis ma teinud, üsna „ema suust langenud“ olevat. Armastan nim. otseid teid, iseäranis talvel, kui veed-sood küllmanud ja kuiva jalaga igaltpoolt läbi saab. Ühel talvel väljamaalt kodu olles, tahtsin külla minna kohalikule „Köstrile“. Läksin otse üle lumevälja, kõrgeist lumisest jõekaldast alla, teisest jälle üles, üle hulga põlluaidade, läbi madalate lepikute ja mis ka ette juhtus, ikka sihti pika „Köstri“ kuuse pihta. Nii sihtiajades ihte sauna õue sattudes, kus tuttav vanaeit väljas oli, küsib see, et kust ma tulja. „Tule vaata,“ ütlen ja viin ta sauna laotsa ja näitan sääli, teda vähe allapoole küürutades, päikese käes kiiskavat jälgede rada, mis üle lageda välja kaugele meie talu õue viib ja sinna kaob. Eit ajab enese sirgu, vaatab suurte silmaga mulle otsa ja küsib siis: „Kuhu ma minevat ja mis mul sihipuuks?“ Kui ütlen, et „Köstri“ suur kuusk, ütleb eit, et kes seda ennem näinud, et kase kännust olevat kadakas kasvanud. „Mis sa sellega öelda tahad?“ küsin. „Vaata, seda,“ ütleb eit: „et kui sind siin ilmas veel polnudki ja su ema alles noor ja samasugune vallatu oli kui sina praegu oled, siis tegi ta just sellesama tembu.“

See ema oli haruldaste vaimu- ning hingeomadustega inimene küll. Ei tea, kust ta Saksa keele oli saanud, vististi isaga mõisas käies ja sääli mõisa lastega koos mängides. Aga sellest Saksa keelest sai tal elulõpuni „pista“, nagu ta armastas ütelda. Neist „pistmistest“ oli tal mõnda lugu. Kord Põõravere laadal kaubelnud lihunikud meilt härga. Olnud veel 10 rubla vahet. Lihunikud teevad minekut ja kõnelevad omavahel Saksa keeles: et võivat selle 10 r. veel juure lisada, kui müüjad vähemaga ei anna. Ema miiksanud kohe isale külge: et ära sa anna. Ja nii saanud ta oma Saksa keele päält 10 r. „matti“.

Teine kord. Ta on meid (poegi) linna vaatama tulnud. Majas, kus me kostipääl, on just matused. Teda kutsutakse ka saali ja äratub ta sääli oma punavärvilises rahvarõivas üldist tähelepanu. Iseäranis tunnevad huvi temast paar aadelidaami. Need tõmbavad ta oma kilda, kõnelevad temaga, ühtlasi omavahel saksakeelseid tähendusi ta iile tehes. See läheb mu emale liiaks ja ta „pistab“ äkki ka Saksa keeles sekka. „Te räägite Saksa keelt“, ehmatavad daamid, „ja kannate talupojariideid!“ Ütleb mu ema: „Igal linnukesel omad sulled.“ Kui ma L. alguskooli jõulupühade-eelsel avalikul pidulikul eksamil kokkukutsutud lastevanemate ja kooliülemuse ees „Hänschen will ein Schuster werden“... „Hänschen, Hänschen denke dran, was aus dir noch werden kann!“ (sellep. et Hänschenile miski amet ei sobinud) deklameerin, küüb mu joonistusvihk, kuhu sisse mõnigi koosviibivaist isikuist (nagu paksu kõhuga köster H., pagar „Koi-B.“, praost S. i. t.) karrikeeritult joonistatud, esimeses reas istuvate härraste seas ringi. Siis nihutab ka mu ema, uudishimust aetud, oma kabjामीtsiga ehitud päaga sakste vahele, ja kui haagi-kohtuniku von G. silm teda etteheitvalt tabab, vabandab naeratades ja viisakalt pääd kummardades: „meines Sohnes Heft!“ Muudkui võtab v. G. joonistusvihku oma seltsiliste käest ja ulatab mu emale, teistele seletades, kes see olevat.

Kui hää pää (mälu) mu emal oli, olgu öeldud, et ta kirikusse minnes ilalgi lauluraamatut kaasa ei võtnud; kui nägi, et tüdrukud (teenijad) seda tegid, häbistas neid, näidates neile otsa pääle, et „sääli“ pidavat salmid seisma. Ta ei tunnud üksi ümberkaudet rahvast, ta arutas nende aastaid ning sünniaegu, kui kellelgi nad segi olid läinud. Ta rehkendas pääst sa-gedasti õigemini ja väledamini kui isa seda paberil suurti. Kui isa kord, raske kukkumise tagajärjel haige, oma raamatutega (ta toimetas vallasekretäri ametit), kihelkonnakohtuniku juure revideerimisele ei saanud sõlita, võttis ema raamatud, läks ja andis aru ja tuli kiitusega tagasi. Vana V. praost von H., kui ta ema ta haiguse puhul (ta põdes vesitõbe) kord vaatamas käes selle värsket vaimu oli näinud, öelnud vaimustatult: „Söber, su ihu on otsas, aga su pää kõlbab veel kolmele põlvele.“

Kui me, lapsed, koolivaheaegul koju olime jõudnud, oli üks esimestest ta küsimustest: mis te uusi laule olete kaasa toonud? Ja siis pidime laulma ja tema kuulas ja õppis, kuni varsi kaasa laulda võis. Oli huvitav meie koolivendel, kui nad vahel koolivaheaegul meie tallu külla olid tulnud ja me koos tuttavat üllõpõllaste laulu „Gaudeamus“ laulma hakkasime ja meie eit ka oma heleda diskantiga sekka „pistis“, kõik latinakeelsed salmid pääst ja otsast otsani läbi.

Kuidas teda kõik huvitas, mis me koolis õppisime, millega kooliajal tegemist tegime. Ühel päeval ruttab ja põllult, tuleb, kutsub mu kaasa, sätib mu kraavikelbale istuma ja näitab mulle säääl 17 sorti rohu- ja lilletõuge. Minu herbaariumi rikastas ta suvekuudel mõnegi uue tootega.

Ta oli füüdmata hing: kaks ämbritäit vasikate rokka, metsaalla koplisse viimiseks, kaelkookega seljas, suur lüpsik palavat klumbileent teisipidi üle öla,

kuidas säääl ka külalistel on ja eks need ole ju ka minu omad — vennapoja naine ja tütar...“

Ja hommiku vara, kui meil ja üleiaia kõik alles ilusat jaanip. hommikut magab, talitab juba meie eit säääl reheall, sääeb lauda paigale, löikab värsket saia, valab kuuma kohvi — ja siis tahakambri, kus külalised magavad, säääl vaiba äär üles ja laks jumalast seks loodud pehmele paigale: „Et mis magamine see on, kohv läheb ju külmaks!“ Seda „kuldse tädi“

Boticelli. Madonna magnificat'iga (Maria kiituselaul: „Ülista, mu hing, Issandat“).

tõttas ta (16 lapse siinnitaja) 3 versta maa pääle huiates läbi metsa heinalistele „õhtu“ viima; olles sinna jõudnud ja lüpsiku maha pannud, näitas ta noortele „kuü lai ja puhas peab kaar olema“.

Kui väsimata ainult teohindaja ta oli: on jaanilaup. õhtu: suur pere kaugelt heinamaalt oodata, nende saun teha, tolt. Kari on koju tulnud. Meile, poistele, juhtusid ka naabrimõisast koolivennad külla. Ja üleiaia, ta (ema) vennapoja talu olid ka külalised läinud, M. Kõstri naispere.

Kui ta meid, poisse, ära söötnud ja lakka magama viinud, istub ta veel tükike aega kartsa otsas meiega ühes lauldes, siis...

„Nii on see meil,“ mõtleb eit. „Aga üleiaia, teab

algupärast tervitust ei suutnud osalised ilma vaimustusest niiske silmata rääkida, kui „kuldne tädi“ ammu ju maamullas magas.

Aidata, häädmeelt teha tahtis ta, kus aga eales juhust nägi. Mul on üks ilusam tugu sest meeles. Oli viimne kord, kus elus koos väibisime, ta miud kaugelt Lääniemaalt Tallinna õppusele küüitis. Olime Märjamaa kõrlek. Kauri nõmme vahele jõudnud, kus metsa algul kehvad karjapoised tee lähedal mändide all koos istusid. Neid nähes hakkab mu ema vankris heinte sees otsima, otsib mu õunakoti suud, avab selle ja hakkab säääl kahe käega poistele õunu pilduma. Mul pole kahju, aga teab kuidas mu silm kord koti suu pääle satub, ema näeb seda, mõtleb vast

olen kade, võtab mu käe, sirutab üles männikste poole ja küsib: „Kas sa näed sääl õunu?“ „Ei,“ kostan ma. „Aga, vaat, meie „mändide“ otsas kasvavad“ manitseb ema, „iga aasta õunad.“ Ja siis salvab veel mitmegi hää kamalutäie õunu poiste poole.

Meie karistamises oli ta suurepärane: kes kaebama läks, oli „esimene süüalune“, sest „ega hää inimene teisele nuhtlust lähe nõudma.“ Teisena tuli kaebelune. Siis lepitamine — kuni mõlemad pooled

„selge (puhta) silmaga“ teineteisele otsa suutsid vaadata. Ega see igakord nii kergesti läinud. Siis oli ta aga ise osav aitaja. Ja kui siis kõik ilusti jälle korras oli, mõlemal pool silmad „puhtad“ olid, üksteisele puhtalt otsa vaadata võisime, siis pidime teineteist suudlema — ja olime jälle ta „kallid lapsed“. Tükk suhkrut, kompvekk — kui juhtus olema — või talvel aidast kähku toodud õun oli ilusa draama maitsev tagatipp.

Riida, riida ranka.

Rootsi kuningatar Blanka laulab oma pojale.

Riida, riida ranka —
Ratsul nimeks Blanka,
Ratsanik nii väike veel
Ei ta' sobi kannused.
Kui sul need kord võidetud —
Lapsepõlve rahu ju möödunud.

Riida, riida ranka —
Ratsul nimeks Blanka,
Väike poiss, sind ootab troon,
Pääd kord ehib kuldne kroon,
Kui sul need on võidetud —
Noorepõlve rahu ju möödunud.

Üks kuninglik ema.

Riida, riida ranka —
Ratsul nimeks Blanka,
Ema arm sind hoiab veel,
Teine arm sind ootab eel.
Kui sul see kord võidetud,
On mehe rahu ju möödunud.

Nii elujuhtumusist
Sääl laulab kuningatar,
Ja läbi naeratusist
Tal läik'vad pisarad.

Saand kannused, krooni ja mõrsja
Noor Häkon võitnud siis —
Tasa hinges tal kõlamas kaua
Ema Blanka laulu viis:
Riida, riida ranka . . . . .

S. Wörishöffer. Noorsoole toimetanud Victor Neggo.

20

Palo läbilõikava kisa pääle tormasid vähemalt kümme malailast laevalaele ja vabastasid kõigepäält oma kaaslaste inglase rusikate vahelt. Mõlemad võitlejad olid verised, Palo nina sarnanes paisunud kurgile, Dicki nägu oli täis kriimustusi.

„Mis siin sünnib?“ hüüdis radsha.

Palo ähkis malailaste keeles vastuse, mis valgetele arusaamatuks jäi, sääljuures näitas ta aga üles Richardi poole ja kordas ikka üht ja sama, — nähtavasti sõna: Äraandja!

Richard oli kiire liigutusega mõned sõlmed lahti päästnud. Nüüd kõitis ta rahulikult jälle kõied kinni ja näis alles siis tähele panevat, mis all sünnib, kui radsha talle hüüdis: „Tule korraks alla, faringi!“

„Kohe, sir!“

Viimased sõlmed olid sõlmitud. Richard ronis alla ja piitidis nii rahulikuna paista kui vähegi võimalik.

„Mis sa tegid sääl ülal, sa faringi koer? Anna lipp välja!“

Richard kehitas õlgu. „Missugune lipp, sir?“

„See, millega sa märku andsid, sa äraandja!“

„Otsi mu läbi, radsha — ma ei mõista sind, mul pole mingit lippu ja veel vähem andsin ma märku.“

Malailane kobas hoolimatult ta riiete all. „Siis on lipp kellegi sinu kaaslaste käes,“ hüüdis ta. „Kõik siia!“

Ükski task, ükski riidevõlv ei jäänud läbi otsimata, kuid endastkimõista oli kõik vaev asjata. Malailane kirjutas viha pärast hambaid. „Mis sa üldse sääl ülal tegid, faringi? On juba õhtu — kes sind üles saatis?“

„Mr. Nesbitt, sir.“

„Kas see tõsi on, tüürimees?“

„On küll, radsha. Mis siis õieti juhtunud on? Kas teie midagi teate, Mitchell?“

See kehitas õlgu. „Ei vähemalt. Ma kuulsin kisa ja tuln laevalaele vaatama, mis peaks juhtunud olema.“

Radsha vaatas ühe otsast teise otsa, nagu tahaks ta meeste siidames lugeda. „Aga Palo nägi ometigi, et see faringi masti otsas lippu lehvitas,“ hüüdis ta.

„Palo on narr ja ühtlasi ka pahatahtlik lontrus. Vaesel Dick Pogginsil oli söetolm silma läinud ja ta palus kokka talle pisut vett anda, kuid see ei tahtnud seda teha ja seepäälle on Dick teda vähe toginud ja sautanud. Kättemaksu vihas valetab ta nüüd terve loo kokku.“

Kokk ähvardas väljasirutatud rusikaga. „Sa valetad!“ karjus ta kihvtiselt.

Richard mulgas. „Siis tõesta ometi, mida sa väi-

dad, Palo. Muretse mulle lipp kohale, näita meile neid, kellele ma märku peaksin annud olema!“

Kuna kaldalolijad vahepääl silmapiirilt kadunud olid, pomises radsha ainult pahaselet endamisi. Ta näis siiski kahtlema hakkavat, igatahes oli ta arvamine Palo ek-simatusest kaunis vapustatud.

„Pidage rahu isekeskis,“ hüüdis ta jämedalt ja läks siis tagasi oma kajutisse. Laevalaele jäid ainult mõlemad tüürimehed ja meie kaks sõpra, kuna nii Palo kui ka Dick tungivalt tarvilikuks pidasid esialgul vähemalt sassaetud juukseid pisut korda säada.

Richard teatas kiirelt mõlemale tüürimehele, mis juhtunud oli. „Olen kindel, et inglased meile pärast oma paadi järele saadavad,“ ütles ta. „Siis põgeneme kõik koos.“

Mr. Nesbitt raputas pääd. „Ühes asjas peame kõige päält kokkuleppele jõudma,“ sosistas ta. „Kes põgeneda saab, ei pea esiteks teisi ootama jääma, vaid vaatama, et ta minema saab. Kes juba vaba on, teatab lähemas sadamas võimudele, mis meiega on juhtunud, küllap siis juba ka abinõusid leitakse teiste päästmiseks.“

„Üsna õige,“ kinnitas Mitchell, „see on ka minu arvamine. Üks pääseb minema, mitmed piitatakse kinni ja soodus silmapilk on mööda lastud, võib olla igaveseks ajaks.“

„Hää küll,“ noogutas Richard nõusolles pääd. „Tõepoolest, see on kõige parem.“

Pöördes Oskari poole, sõnas ta tasakesi. „Me ei lahku milgi tingimisel. Kas koos või üldse mitte!“

Õhtu muutus imekauniks tähtederikkaks troopika-ööks oma meresära ja hüglakõrgete mäeahelikkude salapärase nõiduslikkusega, mille üksikud kõrgustikud pilveringastesse kadusid, kuna orgudest lilledelõhn kaugele üle vete laiali valgus. Igalpool kasvasid vanilje ja nelgid, heliotroop ja roosid. Ilmatusuured vanad puud kahistasid oma rohelist latvu tuule käes.

Laev kiikus tasa oma sinises, liikuvast süngis. Umbes tuhande sammu kaugusel, üsna kalda ääres, seisid aurik. Ta paat asus alles vees. Ta korstna küljes kõikus roheline tuli.

See on märguandmine, mõttes Richard — lootuse värv.

Ning siiski käis tal vahete-vahel külm viirg üle selja. Kui ta siiski eksima peaks, kui auriku kohale-jäämine osutus täiesti juhuslikuks?

Ta pilhus ja vahtis. Aurikul ei liikunud ükski hing. Kuid siiski, — miks oli laev auru all?

Mr. Nesbitt oli mõlemad noormehed esimesse vahiti määranud, aga ka viis kuni kuus malailast viibisid lael. — nende keskel vedelesid tapetud kapteni veinipudelid. Nad kisklesid isekeski, lobisesid selle ja teise üle ja viimaks ähvardas juba üks neist pussiga teisi maha tappa. Nii möödus iga õhtu. —

Mäng kaarte ilmus nähtavale, poolvintis mehed laemasid kiiinarnukile toetudes maas ja lobisesid kõik korraga. Nende valvelolekut oli vähe karta.

Äkki vajutas Richard käe Oskari käsivarrele. „Vaata sääli!“ sosistas ta.

Paat lahkus auriku külje alt ja liugles õõpmedusse. Ta lähenes „Krokodillile“.

Mõlad olid nähtavasti riidetükkesse mässitud — ka teravam kõrv poleks nende vettevajumist või tollide nagisemist suutnud eraldada.

Richard seisis parda ääres ja vaatas alla. Ta siida põksus nagu haamer. Järgnevad minutid pidid elu ja surma üle otsust andma.

„Sa petad, neetud koer!“ karjus üks malailastest. „See oli teine leht, mille välja mängisid!“

„Ei, see oli õige leht, sa tahad mind kaotama sundida!“

„Siis peaks sul esiteks midagi olema, mida sa kaotada võiksid, sa Paria poeg*!“

„Vait!“ hüüdis keegi kolmas. „See mäng ei loe, me alustame uut.“

Nüüd oli paat „Krokodilli“ parda alla jõudnud. Üks meestest viskas Richardile peenest siidist palistatud nõõrredeli kätte.

Vätgukiirusega, oma elu eest võitleva inimese osavusega kinnitas Richard redeli ühe otsa hädamasti raudkrampide külge, siis heitis ta teise otsa jälle üle parda inglaste paati.

Alt tõmmati redel pinguli.

Nüüd oli otsustav silmapilk käes. Käe viipega palus Richard ta kõrval seisvat Oskarit esimesena alla ronida, aga see raputas pääd. „Ei, sina!“ sosistas ta.

„Ei, — ma palun sind!“

Sääli avati äkki kapteni kajutiuks. Vaaruvad sammutid lähenesid neile.

Oskar kadus kambüüsi taha, Richard võttis vana trossi sülele ja hakkas seda nagu parandama, varjates oma kehaga nõõrredeli otsa.

Radsha Karoldi, kes kajutist välja komberdas, polnud sugugi kaine. Ta juuksed olid sassis ja ta silmad punnis nagu kalal.

Rahulolematu pilk riivas kaardimängijaid. Aeglaselt komberdas mereröövlite päälük üle laevalae ja kadus siis jälle kajutisse, ust lahti jättes. Tume mürts lasi oletada, et ta end riidetatult sohvale oli heitnud.

Richard hingas kergendatult. Oleks Karoldi juhtumisi üle parda vaadanud, siis oleks ta kindlasti paati põdanud silmama.

Ta andis peitunud märku, libises üle parda ja ronis alla paati.

Oskar järgis. Aga kui ta parajasti alles kõikuva redeli küljes vaba õhus rippus, tõusis üks mängijaist

juhuslikult äkki üles ja nägi, mis juhtus. Ärritatud tigri hüppel sööstis ta sinna, kus põgeneja praegu parajasti kadus.

„Appi, rutake! Faringid on põgenenud.“

Laevalael kuuldus kisa ja needmine, kõik karjusid läbisegi. Poolpurjus komberdasid nad siia- ja sinna poole ja kainenesid äkki kohkumisest. Metsik vandumine kõlas läbi õhu.

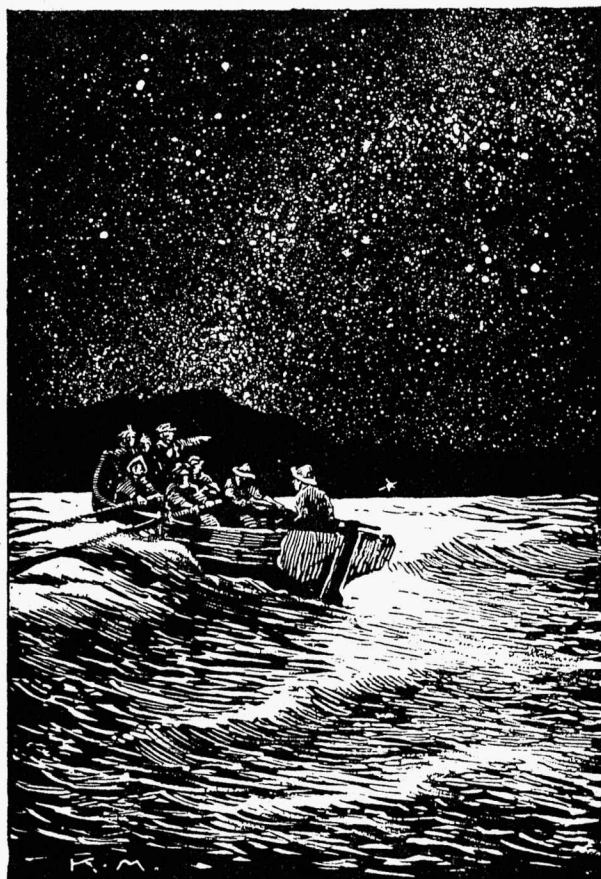
„Järele, järele neile!“

Oskar oli paati sööstnud. „Tõugake eemale!“ hüüdis ta hingetult.

Kaheksa tugevat kätt haarasid mõlad pihku ja pilkav naer kõlas vastusena malailaste metsikutele needmistele üle vetevälja.

„Hip, hip, hurraa!“

Paat lendas, hõbedast kriipsu maha jättes, üle voo- gude. Aurikult anti tulega märku, siis käänas ta end ja liikus põgenejate paadile vastu!

Aga ka „Krokodilli“ ei pandud käsji rüppe. Suur paat kaheksa malailasega tiirits täies ajus põgenejate jälil. Kuigi kinnipüüdmist karta polnud, oli ta siiski küllalt hädahohtlik, kuna kogu ümbruskond kollastele kuulusele ja igast lahest, igast peidurkast uued abiväed läheneda võisid.

Paat jõudis auriku juure ja tõsteti sellele veel enne, kui vaenlased seda takistada suutsid. Nagu pilkeks hääldas laeva sireen ereda vile ja täie auruga tiiriti Padangi sadama poole.

*) Paria — põlatud, madalal astmel seisev India rahvakihit.

„Päästetud!“ hüiskas Richard. „Päästetud!“

Laevajuht, üleleitnant Barrow, näis tõsine, kuid väga häatahtlik ja õiglane mees olevat, kellele Richard iseenda ja Oskari juhtumisi jutustas. Niipea kui ohvitser Inglise alama tapmisest kuulda sai, istus ta kohe maha ja pani noore meremehe jutustuse kirja, siis lasi ta kõiki juuresolijaid seda dokumenti oma allkirjadega kinnitada, pitseeris selle ja kirjutas sellele Padangis asuva Hollandi valitsuse esitaja aadressi.

„Mis teen ma aga nüüd teiega?“ küsis ta noormehi. „Kuhu teid ka maale toimetan, sääl ähvardab teid oht uuesti malailaste kätte sattuda.“

Sellele ütelsele järgnes murelik paus. —

„Teate mis, võtame need kaks võrukaela lihtsalt kaasa!“ seletas joonestaja naeratades.

Ka laevajuht naeratas. „Seda usun ma küll vastutada võivat,“ ütles ta. „Need noormehed viibisid Inglise laeval, ja seepärast on neil õigus meie kaitse pääle.“

Richard ja Oskar olid rõõmuga nõus. Kui Padangi sadama ette jõuti, saatis leitnant Barrow paadi kahe mehe ja ihe noorema ohvitseriga maale, et tähtsat dokumenti kindlatesse kätte toimetada.

Malailaste paadid piirasid aurikut igast küljest, ei julenud aga Padangi sadama suus kallaletungimisele asuda.

Pääle paadi tagasiõudmist tõsteti uuesti ankur ja väike uurimisseltskond, kelle juhiks oli doktor Lawrence ja keda saatis lõbus maaltija mr. Hardnigton asus teele, et kokkuräägitud kohal Inglise sõjalaeva „Violaniga“ kohata, mis Inglise valitsuse poolt uurimisseltskonna käsutada antud.

Kohates „Violaniga“, asus väike seltskond sellele. Väike aurik tõsteti veest ja paigutati sõjalaevale. Nüüd alles võisid meie noored sõbrad öelda, et neil enam mingit hädaohu karta polnud. Ühtlasi üendas nende meeleolu, et „Violan“ peagi Inglismaale teele pidi asuma ja nad nõnda lootä võisid õige liihikese aja pärast kodusmaale jõuda.

KOLMASKÜMNES TEINE PÄÄTÜKK.

Teated mr. Gouldist, Teel Sarawaki*). Kushnigis. James Brooke ja mr. Gould.

Järgmisel hommikul ootas aga meie noori sõpru kurb sõnum. „Violan“, mis vahepääl Bombays oli käinud, oli Inglismaalt käsu saanud kohe pääle uurimisalgaga ühinemist Sarawaki poole teele asuda, et sääl lahtipuhkenud mässu taltsutada aidata.

Oskar oli ahastuses. Ta ammuigatsetud soov kodusmaale pääseda oli jällegi vette langemas. Ka Richard kortsutas kulme, kuigi ta selle teate palju külmavereisemalt vastu võttis.

„Lähme tagasi Padangi, Richard,“ pani Oskar ette, „vahest leiame sääl mõnel Euroopa laeval teenistust.“

„Seda ma teile ei soovita,“ arvas leitnant Barrow, „sest nagu mul teada, pole sääl praegu ühtki laeva, kus teie teenistust leida võiksite. Ja pikemaks ajaks sinna ootama jääda, kuni mõni Euroopa laev sinna juh-

tub ilmuma, oleks kardetat, sest pidage meeles, et „Krokodill“ meeskonnal sääl palju sõpru on, kes teid kindlasti rahule ei jäta. Tulge iihes meiega. Teel Sarawaki on mitu Inglise sadamat, kus teie igal ajal mõnel sõidurvalmis laeval teenistust leiate.“

„Ja siis võime ometi ka oma sõpradele neid noormehi näidata, keda me mereröövliie küüsisist päästisime,“ hüüdis kunstnik. „Muidu ei ustagi viimaks meie vapraid tegusid!“

„Õige küll,“ noogutas doktor nõusolles. „Ma olin tõepoolest meie lahke mr. Gouldi sootuks unustanud.“

Oskar sööstis nende vanahärra sõnade juures püsti nagu oleks ta välgust rabatud; ta oli huulteni kahvatu.

„Vabandust, sir, missugust nime nimetasite praegu?“

Doktor Lawrence raputas pääd. „Mr. Gould!“ vastas ta imestanut. „Ma usun, ta on kusagilt Saksamaalt pärit.“

Ainult suure jõupingutusega läks Oskaril korda edasi kõneleda. „Kas ta oli kõrge kasvuga?“ küsis ta värisemil huulil. „Ilmeka näoga viiekümmne aastane mees? — Kas tal olid lahked, sinised silmad?“

„Jah. See kirjeldus sobib temaga.“

„Edasi! Edasi!“ kiirustas Oskar. „See juhtus enam kui aasta tagasi, ühel ööl, tiheda udu ajal, reisil Point de Gallest Bombaysse —“

„Poiss, kust sina seda kõik teada võid? Kes on sulle seda kõik jutustanud?“

„Oo, mina tean seda! Inglise sõjalaev ja Hiina dshonk liuglesid üsna iiksteise lähedalt mööda — meres ujus üks mees, keda mõrtsuka käsi tangantselja iile parda oli tõrganud, mr. Gould, minu sõber, mu kaitsja.“

„Sa olid siis sellel dshonkil, Oskar? Aga kuidas sattusid sa nende paganate hulka?“

Noor meremees jutustas oma meile tuntud juhtumusi, kusjuures ta Richardile mõnegi lahkesti kiitva sõna pühendas. „Kus viibib mr. Gould praegu?“ küsis ta lõpuks. „Kas ta sõitis Hamburgisse?“

„Ei. Vähemalt tol korral mitte. Ta katkestas oma reisi, sellepärast et too hiinlane tal ihe kastikese dokumentide ja piltidega oli röövinud. Seda tahtis ta uuesti kätte saada ja läks seks otstarbeks Brunisse, Borneo saarel, kus —“

„Brunisse?“ hüüdis Oskar.

„Jah, ta —“

Jällegi katkestas noormees vanahärra sõnu. „Richard,“ hüüdis ta, peaaegu rõõmu pärast nuttes, „Richard, kas sa kuuled ka? Ta on Borneos, me näeme teda jälle. Oo Jumal, siis ei saanud ta mul iisiki mu õnne varastada!“

Jällegi kuulsid Inglise ohvitserid mõnd asjaolusid selgitavat katkendit. Oskar tantsis aina rõõmu ja õnne pärast ringi. „Richard, Richard, ta ei saanud mul iisiki mu õnne varastada!“ kordas ta ikka jälle uuesti.

Meie sõber naeratas. „Kes see oli, kes seda sulle juba tookord ütles, Oskar?“

„Sina, sina! — Seepärast pead sa ka mu saatust jagama! Kui me Hamburgisse jõuame, siis on sul üks perekond, üks kodu — vanemad ja õed-vennad. Oo, kuis olen ma õnnelik, nii õnnelik!“

*) Sarawak — viirstiriik Borneo saarel, päälinn Kutshing.

Äkki kargas ta uuesti püsti. Kas te ei tahtnud Sarawaki, Borneosse sõita?"

„Jah!“ vastas leitnant Barrow. „Sinna me sõidame!“

„Ning te tahate meid kaasa võtta? — Ükski töö ei pea meile liig raske olema, ükski ulualune teie laevas liig halb. Me ei soovi ka palka, ainult võtke meid kaasa kuni Brunini, sest võib olla asub mr. Gould alles sääl!“

Doktor tõstis käe. „Ei, Brunis ta ei ole, Oskar, sa katkestasid enne mu sõnu, muidu oleksin sulle seda kohe öelnud. Mr. Gould viibib Sarawakis oma isiklise sõbra, inglase James Brooke, juures. Ning just sinna ongi meie reisisiht määratud.“

„Oo, võtke meid kaasa!“ palus Oskar peaaegu härdalt.

„Seda me ju just tahtsimegi,“ sõnas nüüd leitnant Barrow. „See asi oleks siis nüüd korras, vaja korraldusi ankrutõstmiseks tegema minna.“

Õnnest särava näoga vahtis Oskar üle laia vetevälja ses suunas, kus pidi asuma ta igatsetud maa — Borneo.

„Kes on öieti see Brooke?“ küsis nüüd Richard.

„Oo —“ vastas kunstnik, „ta on üks täis mees, kuid ka üks kaval võrukael. Ta tahab Inglise kroonule vassalliriike*) võita, aga ka ise sääljuures rikkaks saada, seepärast tõstab ta kaubandust Singaporiga isenda laevadega õitsevale järjele. Sultan Hassim kardab teda salaja, kuna ta endale kogu rahva poolehoidu võidab.“

„Sarawakis on mäss lahti puhkenud, eks ole?“

„Jah ja ei,“ vastas doktor. „Mereröövliite laevastik asub sadama läheduses ja pääleegi istuvad veel mässulised malailased mitmes kindlustatud paigas ümber Sarawaki. Aga sellest hoolimata ei sõdita üksteisega. Brooke on liig tark, ta tahab endale esiteks kindlaid soodustusi muretseda. Ma usun isegi päris kindlasti, et ta kogu Sarawaki radshaks tahab saada.“

Richard noogutas pääd. „Seda leiame ma päris arusaadava olevat,“ ütles ta. „Mida üks mees kätte suudab võita, seda peab ta käes hoidma ja ausasti kasutama. Selle maa-ala madalal kultuurastmel seisvale pärisrahvale võib see ju ainult suureks kasuks olla, kui talle õhtumaa kultuur kättesaadavaks tehakse.“

Doktor Lawrence noogutas elavalt pääd ja kummardus Richardile lähemale. „Üht tahan teile veel öelda, mu pois,“ sosistas ta, „teie mõlemad, kui noored, eluvõimsad mehed, kui eurooplased ja veel pääleegi kui James Brooke lähema kaastöölise ja sõbra mr. Gouldi hoolealused, nii kergesti ja pea enam Sarawakist ei pääse, kui Brooke ainult kord teada saab, kes te olete ja kui kasulikud te talle olla võite. Ta on terve karja julgeid valgeid mehi enda ümber koondanud, mehi, kes ootavad ainult seda, et ühes temaga võitlust alustada. Ma kordan veel kord, Sarawaki pind on õonestatud, igal hetkel võib pomm lõhkeda.“ Ta vaikis. Ka Richard ja Oskar noogutasid ainult ja jäid siis kumbki ise oma mõtteid mõlgutama.

Vahepääl jätkas laev oma teed ümber Sumatra

neemede ja läbi Sunda merekitsuse. Vahete-vahel kerkisid noormeeste pilkude ette õitsevad kaldad oma mitmekesise iluga, naeratav Java saare kallas ja taevani tõusvad tuldpukskavad mäed, mis mõlemal saarel nagu hüglavahid oma pääd pilvedeni kergitasid, vahel tamps ka „Violan“ läbi udu ja tormi, vinguvast edela-tuulest aetuma, vägevas sõidus edasi.

Siis järgnes reis läbi Sunda mere, tinasaarest Bankast mööda, välja kurikuulsasse Lõuna-Hiina merde.

Ja siis kerkis reisisjate pilkude ette Borneo saar ja pärast mõnepäevast sõitu ta kaldaid mööda ilmus silmapiirile Kushing, tolleaegne viirstiriigi päälinn.

Siin peatus mereröövliite laevastik, üle saja hästi varustatud prau, mille üle leitnant Barrow mõlemale noormehele üksikasjalise seletuse andis.

„Malailased peavad röövimist ausaks ametiks,“ ütles ta. „Nad valmistuvad päris avalikult kuni Uue-Guineani ulatavale röövkäikudele. Maal puuduvad neil kindlad elukohad. Sääl asuvad ainult nende kaasfased ja abimehed, kelle juures röövitud vara varjatakse. Hollandlased lubavad neid mereröövleid rahulikult talitada, samuti ka peaaegu iseseisva, ainult Bruni sultanile maksualuse Sarawaki riigi sisemaal asuvaid Dojaki suguharusid. Need viimased tungivad aeg-ajalt rahulikule põlluharjajale kallale, röövivad nad paljaks ja lõikavad neil pääd otsast. — Sultan Hassimil pole iseenda maal enam vähematki ütelda. Ta istub kindlustatud paigas ja värisseb, kui sõnumid uutest vägivallategudest ta kõrvu puutuvad. Kogu Sarawakis ei tööta enam keegi. Ei kaubelda enam, ei harita põldu ega laadita ühtki praud kaupadega, sest üks mõlemast röövliit kiskus ju niikuinii kõik oma kätte, kas merel või maal asuv. Nii on praegu siin lood, ja neile tahab James Brooke lõppu teha.“

Ta vaikis.

Ikka laiemaks ja laiemaks muutus laevade rida, mis enamjagu suurtest, laeta prauideest koosnes. Pääle purjete oli kõigil neil laevul umbes viiskümmend kuni kuuskümmend sõudjat, mastid olid lippude ja suletutudega ehitud, sõjamehed mantlite ja punaste laevade vöödega.

Nii pidasid röövliid kahe suure, maa südamesse viiva jõe suubumiskohal vahti, ja kui kunagi mõni kaubaprau julges välja sõita, siis tungiti sellele kohe kallale, meeskond löödi lihtsalt surnuks või uputati, ja kaubad võeti ära.

Kaugemal sadama pool asusid mõlemad James Brooke aurikud. Nende suurtiigid ja kruvid taltsutasid mereröövleid sedavõrd, et neid rahude jäeti. Ainult ükskord oli juletud „Swiftile“ kallale tungida, kuid see sõitis viiest praust üle, kusjuures üle saja mereröövli surma leidsid. Sest ajast saadik võisid mõlemad laevad „Swift“ ja „Royalist“, vabalt liikuda, kuhu nad soovisid.

Lugematud pilgud jälgisid sõjalaeva, kui see sadamasse liikus. Kollased, teravad näod vahtisid talle rahutult järele. Kas oli see juhus, et just praegu mõlemad valgete aurikud kohal viibisid ja et nendele liisaks veel üks kolmas sõjalaev kohale ilmus?

Dajakid, malailased ja hiinlased, kõik elasid mereröövliite laevastikus kirevalt läbiseigi. Paljud neist olid

*) Vassalliriik — võimualune riik.

ka mõnel hääil, soodsal juhusel vangistatud, mehed, naised ja lapsed. Neid hoidis Hassim Kushingis vangis, et tal mereröövlite vägivallategude vastu kindlaid pantvange oleks. Niipea kui mingi kallaletungimine toime oli pandud, lasi ta mõned neist õnnetu'st olevusist hirmsamate piinade saatel hukata, ja see mõjus siis üsna lühikeseks ajaks, kuni mälestus sellest jälle kustuma hakkas. Ja mereröövlid ei mälestanud kaua.

Et aga sarnased olukorrad pikapääle võimatuks muutusid, seda teadsid küll kõik.

Ankrud kolisesid alla jõesängi. Paat lasti alla ja ühes ohvitseridega, kes James Brooket külastama läksid, tohtisid ka Richard ja Oskar esimestena linna minna. Televahituste linn, nagu kõik teisedki India saarestikus, vilets, armetu, metsik, tööstuseta, elutu. Rääbatesse riidetatud, kasimata kujud vedelesid igalpool ringi, mustus ja roojus kuhjus tänavatel väljakannatamatuseni.

Oma kaupluste ees istusid kõhnade, murelikkude nägudega hiinlased. Need virgemad virkadest nägid oma varandust aegamööda hävinevat, ning polnud kedagi, kes neid oleks julgustanud. Ei ostetud midagi, kuna ju niikuinii otsustav silmapilk alles ees seisis, kuna ju igal hetkel sõda kõik hävitada võis, mis häda ja murega kohale oli toimetatud.

„Sääil on see maja,“ ütles juhina kaasa võetud madrus, kes varemalt Sarawakis oli käinud, „sääil elab mr. James Brooke.“

Kuis põksus ometi Oskari siida rinnus.

„Sina,“ sosistas ta, „sina, Richard, lähme ja otsime kõigepääilt mr. Gouldi üles.“

Richard oli nõus, ja mõlemad astusid majja. Lihtsa, kuid päriselt Euroopa laadi sissesäetud maja eesruumis astus neile teener vastu, kellelt Richard oma väriseva sõbra nimel kohe küsis, kas mr. Gould kodus on.

„Jah, sir, ma juhin härrased ta juure,“ vastas teener ja avas ühe ukse sõnadega: „Mr. Gould, siin on kaks noorhärnat, kes teiega kõneleda soovivad.“

Üks vanem, kõrge kavuga mees tõusis toolilt ja astus sisseastujaile vastu.

„Kas tõesti, teie, Oskar?“ hüüdis ta, mõlemaid käsi noormehele vastu sirutades, „tähendab, olete tol korral õnnelikult hiinlase kiüsisist pääsnud? Kuidas see mind rõõmustab!“

„Keda te siis mulle sääil kaasa toote?“ lisas ta juure, oma pilguga Richardi ilusat nägu äkki haarates ja sellesse siivenedes. „Kas ka üks noor hamburglane?“

Ta mehine, tume näovärv oli nende sõnade juures äkki muutunud, ta silmad näisid suuremaks kasvavat. „Mis teie nimi on?“ küsis ta peagu kareda häälega.

„Richard Vittenberg, mr. Gould. Mul pole küll õigust teie lahkuse pääle, kuid —“

„Palun, jätke seda! Võtke ometi istet!“

Ta kõlistas ja käskis külalistele midagi karastuseks tuua. Näis, kui piüüaks ta vägisi enese üle valitsemist tagasi võita. „Te tahate muidugi siin teenustust leida ja mässuliste allasurumisel kaasa aidata, eks ole?“ jätkas ta.

„Jah, see on meie soov.“

„Ning see peab kohe täitmist leidma. Mina olen mr. James Brooke ülemametnik, seepärast on mul volitus tema nimel lubadusi anda. Vaenulik tegevus algab, niipea kui „Violan“ sadamasse jõuab“

„Ta on juba siia jõudnud, sir — me tulime temaga, ja kapten ühes leitnant Barrowiga viibivad praegu ka siin majas.“

„Minu üllahked kaitseinglid!“ ütles tõsise, meeldiva näoga mees südamlikult. „Ma olen surmani väsinud, kui mind „Violani“ tubli meeskond tol ööl merest välja õngitses. Minu elul peab siis nähtavasti siiski veel mingi otstarve olema.“

Jällegi otsisid ta pilgud Richardi omi. „Kas olete sündinud hamburglane?“ küsis ta oma endist küsimist.

Meie sõber punastas silmnähtavalt. „Olen vähemalt sääil üles kasvanud, sir.“

„Või nii — te õppisite siis üksteist alles hiljuti tundma?“

„Umbes aasta eest,“ kõneles Oskar vahele. Siis jutustas ta, kuidas Devitshand temaga oli talitanud ja et Richardi hulljulge vaheleastumine teda kindlast surmast oli päästnud. „Temale võlgnen ma oma elu,“ lisas ta juure, „seepärast ei tahaks ma ka temast varem lahkuda, kuni Hamburgi jõuame. Minu vanemad peavad teda tundma õppima, teda, kes nende poja elu päästis.“

Mr. Gould ulatas Richardile käe. „Ka mina olen teie kodumaalt pärit ja rõõmistan teis nii tublit noort kaasmaalast tundma õppida.“

„Kas te kavatsete veel Euroopasse tagasi tulla, mr. Gould?“ küsis Oskar.

„See oleneb õige mitmest asjaolust, mu poeg. Iga tahes peavad enne kõik mere- ja maaröövlid hävitatud olema.“

„Te loodate vist veel kord hiinlast kohata ja teda teie kastikese väljaandmisele sundida, eks ole?“

Mr. Gould raputas kurvalt naeratades pääd. „Devitshand on selle kindlasti juba ammu üle parda visanud,“ ütles ta. „Oli asjata, et ta oma hinge mõrtsukatööga koormas — minu väikeses hoolega valvatud kastikeses olid ainult mõned kirjad.“

„Muud midagi?“ hüüdis Oskar.

Rahulik pilk tabas tema oma. „Nad olid mul mu kallimaks varaks siin maises maailmas,“ vastas mr. Gould. (Järgneb.)

MIS ON ÕNN?

Juhan Klein.

Hiljuti tutvunesid vikerkaarlased üksteise vastustega „Sõstrasilmalise piiga“ küsimusele: mida pead kõige suuremaks õnneks maailmas? Need vastused ehk arvamised on üksteisest väga lahkuminevad. Nagu inimesedki. Ent kelle arvamised on õiged? Peame vastama: igatihel ja ei kellelgi! Õnne vorme on tõesti väga palju, ja igatihel on „õigus“ omal viisil õnnelik olla. Kui me aga saadud vastuseid ja, üldse, igasuguseid võimalikke arvamisi õnne kohta lähemalt vaatleme, siis leiame, et neis on ometigi midagi ühist, midagi üldist! Me leiame nimelt, et õnnetunne ilmub alati siis, kui meil on võimalus oma tahtmise kohaselt tegutseda, töö olla.

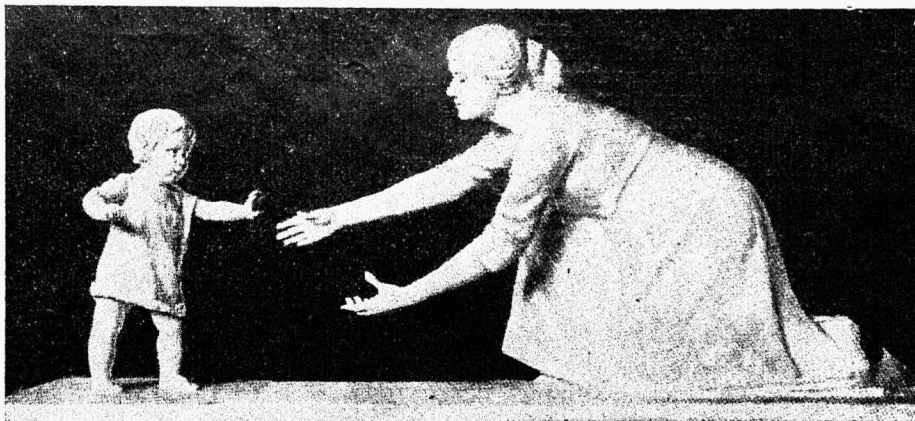
Tegevus, töö on seega esimeseks ja päämiseks õnnelikkuse tingimuseks. Tõepoolest, võtke inimeselt tegevuse võimalus, ja ta saab õnnetuks! Katsuge olla kauemat või lühemat aega tegevusetu, ja — teid valdab igavus, õnn pöörab teile selja. Paljud inimesed on selles täiesti teadvad. Ka vikerkaarlaste enamas jaos arvamistes õnne kohta leiab töö küllalt väärilist hindamist. Üksikajaliselt nimetatakse siin näit. teaduslikku tegevust, ligemiste aitamist, tööd isamaa kasuks, mis ei ole ju lõppude lõpuks ka muud midagi kui kaaskodanikkude hääd käekäigu eest hoolitsemine, jne. Olgu tähendatud, et nimetatud motiivid esinevad üldse väga sagedasti õnne kohta avaldatud mõtetes. See on ka täiesti arusaadav, sest teaduslik ja sotsiaalne tegevus on niisugused alad, kus töö kunagi ei saa lõppeda, ei saa ju neist allikaist voolav õnn siis ka kunagi kuivada. Edasi nimetatavad vikerkaarlased vabadust, rahva iseseisvust, haridust, tervist, noorust jne. õnneks. Iseenesest ei kujuta need asjad veel mingisugust õnne. Kuid nad on väga tähtsateks õnnelikkus-saamise tingimusteks, ja nii on seda siin vist mõeldudki! Ei taha ju tõepoolest keegi haridust omandada selleks, et siis ööd-päevad magades mööda saata, ei taha vist keegi noor olla nooruse enese pärast, vaid sellepärast, et ta teab, et nooruses on inimene vast kõige tõõhinnulise ja teguvõimsam. Rahva vabadus ja iseseisvus omandavad mõtte ja väärtuse alles siis, kui nad paremaid töötingimusi loovad, suuremat tegevust võimaldavad. Nii siis, otseseks õnneloojaks on ikkagi töö. Äärmiselt võimsasti avaldub see äratundmine kangelastüüpides, optimistides. Tegutseda, kõik elu takistused võita, — nii kõlab nende lipukiri. Vähemalt unistatakse suurtest tegudest, reisidest jne. Oma tahtmist, veendumuste läbiviimiseks ollakse valmis kas või surma minema. . .

Kuid, nagu juba tähendatud, võib ainult säärane töö õnne luua, mis meie tahtmisele vastab: tahtmise, oma „mina“ mahutamise tõesse on õnnelikkuse teiseks tähtsaks tingimuseks! Sunnitöö ei tee inimest õnnelikuks. Tahtmine on aga taevariik. Alaline kopeerimine, alaline rühmamine ilma mingisuguse eesmärgita ei tõsta meeleolu. Seda teeb aga iga väiksemgi tege-

vus, kuhu me oma tahtmist, oma mõistust, oma originaalsust, tükikese endast saame sisse mahutada, seda teeb — loov töö! Ka ei saa sääl õnne olla, kus me oma tahtmise läbiviimisel alati takistustega kokku põrkame ja nende ees taganema peame.

Niiud mõistame, miks karijapoiss oma karja keskel õnnelikumaks kuningaks võib olla kui mõni tõeline kuningas, kel „kuldnapud kallid kuue ees“: esimene saab oma väikeses tegevuses palju suuremal määral oma tahtmist maksmata panna kui viimane, kes ju nii sagedasti takistustele peab alluma ja murelisi mõtteid mõlgutama. Niiud saab arusaadavaks paradoksaalne Persia kuningamuinasjutt. Niiud mõistame, miks üks vikerkaarlane soovib maja, kus ta rahulikult oma elupäevad võib mööda saata, miks mitmed näevad õnne hääs sõbras või emas, miks paljud inimesed soovivad omale oma maalapikest jne. — kõigi sääraste soovide täideminek tähendab ju vabanemist ümbruskonna ootamatustest ja garanteerib enam-vähem oma soovide täidemineku. Niiud me saame aru, miks paljudel kordadel õnn ainult ettekujutuses võimalik on: sellepärast, et me ju ettekujutuses, mõttes võime kõik ära teha, ka võimalud asjad, takistustega siin sagedasti ei arvestata. Ja lõpuks mõistame, miks väga paljud näevad oma õnne rahas ja suures võimuses. Võimu omandamine annab meile võimaluse oma tahtmist läbi viia, oma mõtteid teostada. Ja raha ei ole ju oieti muud midagi kui kõige kontsentreeritud ja kõige kindlam võimu vorm! Juba teadmine, et sa võid oma tahtmist teostada, teeb õnnelikuks. Siit läheb tee innsuse psühholoogia mõistmisele. . .

Olgu aga tähendatud, et meil oma tahtmise läbiviimisega ja meie mõtteid ja tahtmist halvavate momentidega tuleb õnne küsimuse puhul rehkendada siiski ainult niipalju, kuipalju neid üle elame, tunneme. Ja ses suhtes lähevad inimesed üksteisest väga lahku. On inimesi, kes on „haavatud“ juba igasuguse väiksemagi vasturääkivuse puhul, keda juba igasugune äpardus halvab ja kes juba ettekujutatavaid takistusi elavalt läbi elavad. Need on pessimistid! Vastuoksa, on inimesi, kes ainult siis kannatavad, kui neid liiutakse. Kõige juhtuva üleelamise intensiivsust võib aga enesekasvatuse teel ometi tähtsal määral reguleerida. Siin võime õpetust võtta kas või India faktiridelt. Kuid ei tarvitse niikaugele minnagi! Hääd tahtmisthalvavate momentide mahasurumise abinõu leiame jällegi tões! Valigu omale igatiis niisugune ala, kus ta oma soove ja huvisid saab kõige enam kehastada, — ja tegutseda siis võimalikult intensiivselt! Siis lämbuvad takistustundest iseenesest. Siis ei ole takistustunnete halvamiseks ehk „unustamiseks“ ka enam vaja niisuguseid kunstlikke vahendeid nagu seda on alkohol ja palju muud. Inimkonna arenemises tähendab see aga mitmekordset võitu!

Gertrude Bricard. Esimesed sammud.

MÄLESTUSI.

M. P.

Mõlgu mõlgu mõttekene,
Korja kokku mälestusi,
Rända mööda aja rada,
Lenda ühest aastast teise,
Astu lapsepõlve aeda,
Nopi lilli, korja kanne,
Et saaks kirju kimbuksene.

Kõige kaugemale ulatub mu mälestus — kätki. Jah tõesti! Aga meil oli siis ikka kaks „kiigut“ toas, ühe sees magas üsna tihuke õde, kuma teises, mis tugevate postide külge oli kinnitatud, suuremad lapsed ise endid õõtsutasid. Viimaste seas olin ka mina, umbes 2½ aastat vana. Vahest istusime kolmekesi nimetatud hällis, see oli vast kiikumine! Sääljuures laulsime ikka taktis: „Äija ja tuija, lase kiigu käia,“ ehk jälle: „Sõua, sõua sina linna, kus need kuked kulda söövad.“ Vanaisa lamas voodis ja taples vahest, kui kiiguga tema sängi äärt vastu konksisime.

Elasime tol ajal linna liiva pääl ja saatsime oma esimesed nooruspäevad liivaaugus mängides lõbusasti mööda. Suvel oli meil ikka üks suur üllatus: taluvanker veeris väravasse ja onu küsis: „Kas moale tulete?“ „Jah, jah!“ hüüdsime kõik nagu ühest suust ja jätsime vaevaga valmistatud liivakoogid kus seda ja teist.

Kohta, kuhu meid lapsena suvitama viidi, ei või looduse poolest just kõige ilusamate maakohtade liiki arvata; ja nimelt minu esivanemate talu õuevärava taha kogunes ikka, kui vihma oli sadanud, rohkesti muda. Sellest oli talu endale nimeks saanud „Poriaugu“. Aga olgu nimi mis tahes, minule oli see koht armsaks lapsepõlve koduks. Mudalomp ei seganud mind, ma nägin ümbritsevat loodust nõiduslikus ilus. Kui palju lilli — ja nii mitmesuguseid, igas värvis, igas vormis! Kui ilusad metsad ja väljad, kui sinine taevast — oo, need pilved sääl kõrgel, kõrgel! Oleks mul tiivad, ma lendaksin üles, peidaksin enda pilvesängi, sääl oleks pehme puhata, jääksin udu sisse unuma, magusasti magama. Metsast kostab siit ja säält mõne karilooma kellakõlin. Kägu kukub... lõõ lõõrib... Kuskilt kuulub viikati luiskamist: siuh, sauh, siuh, sauh...

Aga nüüd tarvis koju minna, köht juba tühi. Kaugelt paistab „meie“ talu; elumaja on madal, korsnata, sammeldanud katusega hoone.

„Minu isamajake
Linnupesa sarnane,
Siiski ma kui linnuke
Igatsen ta järele.“

Aastad on noolekiirusel mööda lennanud — vaimusilm vaatab tagasi, siida läheb soojaks...

„Meil aiaäärne tänavas,
Kui armas oli see,
Kus kasteheinas põlvini
Me lapsed jooksime.“

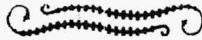
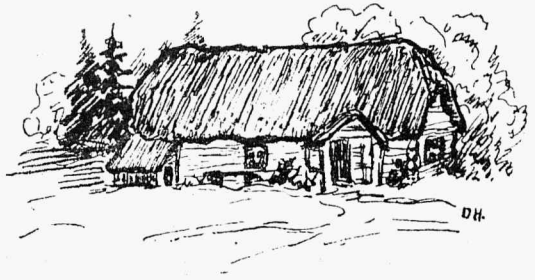
Vanataat, kus oled sa müüd! Ma näen teda väljal kõndivat, ta oli pikka saleda kasvuga, tumedate juustega, mis kuni poole seljani ulatusid. Kandis ikka põlvist saadik piukse. Kepp käes, pastlad jalas sammub vanaisa sööti mööda. Ma näen, kuidas tuul ta juustega mängib, neid liigutades, kiigutades ja vahest nii üleannetul kombel keerutades, nagu tahaks ta neid tüki tüki alt välja tõmmata. Vanaisa, sa vana ennemuistne Eesti talutaat, armastan sind, mäletan sind auga!

Vanaema, näen sind ikka virgas tegevuses: õues, toas, kambri, keldris, köögis, kaevul, peenral, põllul. Näen sind õhtul õue pääl suurt perelauda kärmesti katvat ja siis jälle hommikul piimapütte pesemas. See valge liivahunnik sääl köögi seina ääres oli tükkike kinnast, vanaema lubas meid sääl mängida, kui me tema küürimise liiva väga laiali ei ajanud. Nägin sagedasti, kui suure hoolega vanaema puuriistu küüris. Seda imeks pannes küsisin kord: „Ütle ometi, vanaema, miks sa neid nõusid alati nii kangesti seebi ja liivaga hõõrud, nad on ju valged küül, kas ei aitaks, kui neid lihtsalt sooja veega peseksid?“ Vanaema vastab targasti: „Ei, laps, kui ma neid ikka jälle ei küüriks, siis muutuksid nad peagi mustaks.“ Vanaisa on need riistad valgest kasepuust valmistanud ja vanaema kannab hoolt, et nad oma ilu ei kaotaks. Ma näen neid asju aiateibas, — päike suudleb neid soojasti ja kuivatab neil viimased pisarad palgeilt. Vanaema läheb mööda ja heidab rahuloleva pilgu oma tehtud tööle. Pütid püüavud talle tänu avaldada, karbid karjuvad: „Aitäh, aitäh!“ Lusikad laulavad: „Ole terveks, hoolas perenaine!“ Vitsikud vinguvad: „Palav juba!“ Kibud kiunuvad: „Palav neh!“ Lähkrid läheksid ka häänelega kambri kappi. Säält tuleb jälle vanaema, korjab nad kõikku ja viib vilusse. Võitegemise juures tohtisin vanaema aidata; kui koor kokku ei tahtnud minna, hakkas eideke laulma: „Mine kokku, koorake, kirju kassi keele pääle, musta kassi moka pääle, halli kassi hamba pääle.“ Minul oli üsna kade meel nende kasside pääle, olin hirmu täis, et ise ilma jään. Oli aga või valmis, ei usaldanud ma oma silmi: vanaema võttis tüki leiba ja määris peaaegu sama paksult võid pääle kui see

leivatükk. Siis tõi ta piimakambrist päti siledat piima, võttis kapist puulusika ja ütles: „Söö nüüd, laps, linnas määrab mamma teile nii õhukeselt võid leiva pääle, et sinine läbi paistab!“ Olen ka oma vanavanaema näinud, ta oli siis umbes 80 aastat vana, aga sirge kui tikik. Nüüd puhkavad mu esivanemad ammu juba kal-müükimäe all; suitsuhoone, mis neile, nende lastele ja lastelastele kord oli armsaks asupaigaks, on maha kis-tud. Varemud vahivad vastu ja küsisivad kurvasti: „Kas mäletad veel?“ Uus peremees on uue maja ehitanud. Kus on vanaisa ja vanaema jäänud?!

Nende ase ei tunne neid enam.

Ema armastus.

Adrienne Lints.

*Kui päikese kuumade leekide jõud —
Kui tormiste lainete võitmatu sõud
On ema armastus.*

*Kui rindagi rõhub ja kurnab tal põud,
Ja hinges on hiilimas pimedus, õud —
Ei kustu loitev leek —*

*Ei kustu. Ei rauge suur leekide lõõm,
Ei närtsita seda ei tormide sõõm.
Vägev on ema arm.*

SULTAN SULAIMAN JA TOONEKURG.

India rahvamuinasjutt. Eestind. H-a.

Olen kuulnud, et noil päevil, mil valitses sultan Sulaiman, kes oli kuningaks kõigile elavaile olevustele, inimestele kui ka teistele, tuli nägematust maailmast tema lossi keegi tark ja tõi talle karrika, täidetud eluveega, ja et ta temale ütles: „Jumalise tahte läbi on mulle avaldatud, et sinu majesteet sellest maailmast varsti peab lahkuma, kui jätaid tühjemdamata selle karrika. Kui aga ta tühjaks jood, saab sulle osaks pilk eluaeg. Seepärast täitsin selle karrika eluveega ja tõin ta sulle. Kui sinu hing seda ihkab, võid selle juua ja elada kuni ülestõusmispäevani. Ometi võid selle ka jätta; siis aga valmistu teekonnaks tühjusriiki: sest nõnda on määratud.“

Siis mõtles valitseja Sulaiman oma südames: „See asjas pean nõu pidama tarkadega.“ Ja tema käsu järele astusid igasugu targad ja teravnägijad inimeste ja loomade hulgast ta ette. Ta avaldas neile varjatud saladuse ja kõik kõnelesid talle südant rõõmustavaid sõnu, et soovitada valida elu. Nad ütlesid: „Elu puharaha on kapital, mille abil teda targasti kasutades kogutakse häid tegusid ja saavutatakse seega jumala meelehääd.“ Lühidalt, kõik olid arvamises, kuningas pidavat tühjemadama karrika eluveega.

Sulaiman — rahu olgu talle! — küsis: „Kas ehk mõni minu riigi tarkadest puudub meie nõupidamiselt?“ Kõik ütlesid: „Tark toonekurg pole siin.“ Siis saatis Sulaiman hobuse teda kutsuma. Toonekurg, kes elas kusagil kõrvalises nurgas, sest et oli rahul ja loobunud end segamast maailma askeldustesse, ei pannud hobuse sõnu täheleegi ja jäi, kus oli. Siis läkitas Sulaiman veel kord saadiku, koera, ülesandega tolle tema juure tuua; ja koera sõna pääle asus toonekurg vürstlõssi poole teele. Kuningas ütles talle: „Lasksin sind kutsuda nõupidamiselle; siiski, enne kui sulle avaldan, mida tarviitseen, pead mulle ütlema, miks sa ei kuulnud hobuse

kutsumist, kes ju omab väljapaistvama koha õilsamate keskel elavate olevuste hulgas, kuna ometi tulid siia koera kutsel, kes kõigi silmis on vaid üsna tavaline olevus.“ Toonekurg tegi kõigepäält vabanduse oma ebatarkuse ja vaesuse pärast ja kõneles siis: „Millega küll väärilksin seda, et need tarkade juhid mind meeles peavad? Kuna aga saatus mulle oli armuline ja nad minu pääle mõtlesid, siis loodan, et see au mulle jagab tarkust, mispääle tema juhatusel ütlen sõna, millega on nõus sinu õnnistatud majesteedi süda. Majesteet! Olgugi, et hobuse on väärilks oma kauni kuju poolest, pole ta end siiski toinud truudusriidul ja pole ainsatki piiska joonud tänutundeallikast. Kõik ürgaja targad on üksmeelselt arvamisel, et naise, rööga ja hobuse käes murdub truudus. Kuigi koer seevastu näibki silmale tavaline, siis on ta end ometi toinud truudussuupalast ja on oma osaks valinud tänutunde. Kuna minu elu õnnetuse tõttu olin asumas kõrvalises nurgas, ei usaldanud ma tolle truudusetuma sõnu sugugi; kui aga tuli too truu ja alandatu, siis teadsin, et kõneleb tõtt, ja tulin sinu lossi.“

Vürst kiitis tema kõne hääks ja küsis nüüd temalt, kas peaks jooma eluvett. Toonekurg sõnas: „Kas mõtlete ükski selle eluvee juua või annate teda juua ka oma sõpradele ja neile, kes teie vastu häätahtlikud?“ Kuningas vastas: „See on saadetud vaid minule; teistele sellest anda pole mul mingit luba. Milleks peaksingi teda neile andma?“ Siis ütles toonekurg: „Oo maailma isand! Millist rõõmu võib palkkuda elu, kui peab lahkuma oma kaaslastest ja sõpradest? Jumal on te määranud maailma ülemaiks. Aitajateta ei lähe teil korda ainsamgi ettevõtte.“

Maaailma valitseja kiitis selle tõelise targa sõnu ja andis eluvee tagasi.

MIKS SÜGIS NUTAB.

Muinasjutt kolmes vaatuses.

Niina Sacharias.

(Järg.)

8. etteaste.

Sügis: Isa, tahtsin paluda sind...

Aeg. Mida, laps?

Sügis (meelitledes). Isa, lase mind maa pääle enne surve...

Aeg. Ma sulle juba ütlesin, et see on võimatu!

Sügis. Kuid kui ma tulen maa pääle, siis ju kõik viili küpseb, valmib!

Aeg. Ümberpöördu! Hukkub kõik, sest igal ajal oma aeg. Ja miks sa, Sügis, müüd ihkad maa pääle minna enne surve? Ju sinu tulekulgi õitseb maa ja naeratab: taevasinas linnud laulavad; haljendavail aasadel õitsevad lilled ja nende kohal lendlevad lustilikud liblikad; ja targa Päikese kuumad kiired sääl soojendavad maad, just nagu suvelgi. Sa ei lähe lahku suvest mitte milleski (tasasemalt). Sul ainult pahad kaaslased, paksud pilved, Härm...

Sügis. Oo, ma neid taltsutan!

Aeg. Ja, aga kui nad enneaegu tulevad, nad võivad sünnitada palju kahju! Ja kas sa suudad vaos hoida maru Tuuli?

Sügis. Oo, küll! Ta on mul päris truu. Isa, lase mind maa pääle! (Päike, Tuul ja Lõunatuuleke tulevad).

Aeg. Jäta nüüd, sa tuisupää! Ma sulle ütlesin ja kordan, et kui sa enne Suve maa pääle lähed, siis hukkub kõik!

Sügis. Ei! Mitte midagi!...

Aeg (järsult). Vait! Ei hakka mina sõnu raiskama! (Tõrjub ta kõrvale). Tark Päike! Tohin paluda sind mu'ga tulla põhjakotkaste mängu vaatama?

Päike. Häameelega ma nõus. (Aeg ja Päike ära. Tagaplaanile ilmub hiilides Härm ja kuulab järgneva Tuule ja Sügise kahekõnet päält).

9. etteaste.

Tuul (Sügisele). Ta lubas? (Sügis eitavalt vangutab pääd). Ei? (Vahe. Tuul äkki:) Siis teeme plaan... kuis põgeneda saaks!

Sügis. Ta juba valmis! Kuid see on kardetav. (Otsustavalt). Ju oma tahtmise ma surun läbi, olgugi et mitte minu järg nüüd käes!

Tuul. Ütle mulle!

Sügis. Saad pärast teada. (Lõunatuulekesele,

kavalmeelitavalt). Lõunatuuleke... tahtsin paluda su'lt...

Lõunatuuleke. Mida?

Sügis. Kui Suvi tuleb siia, laula talle, ja oma lauluga ta uinuta...

Lõunatuuleke. Imelik palve! Miks siis?

Sügis. Ta... peab enne puhkama, kui läheb maa pääle...

Lõunatuuleke. Hää küll, ma laulan talle laulu, mille ta ise loonud!

Sügis. Ja kui siis Suvi uinub, too siis mulle mõni kotkasulg. Tss... ta tuleb... Unistab...

Tuul. Peidame end ära enne, kui ta meid näha saaks. (Poeb ühes Sügisega peitu samba taha, kuid nii, et nad publikule nähtavale jäävad. Lõunatuul hakkab laulma. Suvi ilmub, istub trooni astmele ja uinub lõpuks magama. Härm, kes kõike päält vaadanud ja kuulanud, on hiilides Sügise ja Tuule kõrvale jõudnud. Lõunatuuleke lõpetab laulu ja kaob tasahiljukesi).

10. etteaste.

Härm. Teie tahate maa pääle põgeneda.

Sügis. Kes sulle ütles?!

Tuul. Pea suu, ei ühtki sõna enam! } koos.

Härm. Kes siis sellest teab, kui mitte mina. — Võtke minu kaasa maa pääle.

Sügis. Kas oled oma arus? Et kõik lilled hävineks maa pääl!

Härm. Sügis, miks sa mind ei usalda! Ma alati ju kuulan sinu sõna. (Rõhuga). Sügis, sa ära unusta, et Ohuriigi väravad on lukus...

Tuul. Kelle käes on võti?

Härm. Ütlen, kui Sügis mul oma sõna annab, et ta mu võtab kaasa.

Sügis. Õige, ei võtmeta küll keegi pääse välja. Ja siiski, samal ajal võtta kaasa Härma...

Tuul. Otsusta!

Sügis (pärast kõhklemist). Olgu siis... võtan kaasa su maa pääle!

Härm. Kohe Vari tuleb oma vahikäigul, mil üle vaatab lossi, ta käes on võtmed, võib nad tema taskust välja tõmmata.

Tuul. Vaat see on plaan!

Sügis. Ja seda tuleb täita! (Vari tuleb).

11. etteaste.

Vari. Lossis kõik on vaikne... Suvi — magab? Imelik. (Läheb mööda. Sügis varastab talt võtme. Vari ära).

Sügis. Suvi magab rasket und... Lähme...

Härm. Aga kui meid nähakse?

Tuul. Ei, küll udu varjab meid tiheda rüüga, ja, päalegi, me lossi tagakiülge mööda läheme.

Sügis. Lähme siis, kuid tasa... tasa. (Kaovad). (Mõni hetk on lava tühi. Kuuldub muusikat. Lavale jookseb Lõunatuuleke, käes kotkasuled).

12. etteaste.

Lõunatuuleke. Siin sulle kotkasuled, Sügis! Nad pole siin? (Otsib). Kus nad on? (Vahe). Kuhu läksid?...

(Eesriie).

Teine vaatus.

(Õitseb aed. Pingil istub Okasroos. Tema jalge ees 2. pääsuke. Kuuldub lindude vidistamist ja laulu).

1. etteaste.

Okasroos. Miks pääsuke nii kaua veel ei tule tagasi? Juba õhtu ligineb, ja tema lendas ära vara hommikul. Ma kardan tema pärast.

2. pääsuke. Asjata! Ta tuleb siia tervena ja puutumata. Ega's pole nali lennata Õhuriigini, pilvede taha, pole ime, et ta viibib.

Okasroos. Missuguse ta teate toob, mis ütles talle Suvi?...

2. etteaste.

1. pääsuke. Siin ma olen! Kõik tegin, mida käskisid sa, Okasroos. Suvi tuleb pea, õige pea, enne ööd on tema siin.

Okasroos. On's võimalik! Ta tuleb pea, õige pea, enne ööd on tema siin. Pääsukesed, kuullete, kuis oja vuliseb ja rõõmsalt linnukesed laulavad? Lillelõhn on mulle saanud magusamaks, õied uhkemaks, õhk muutunud on armsamaks ja soojemaks! Kõik teda ootab, ootab tema tulekut! (Vahe). Pääsukesed, kuullete, et keegi tuleb, see on tema, minu mõrsja Suvi!

1. pääsuke. Jah, keegi tuleb.

2. pääsuke. See pole Suvi, pole Suvi!

Okasroos. Sa vaiki, sa ei tea.

2. pääsuke. Ei, ei! See pole tema — vaata, vaata, äkki kõik õienupud on mulkralt kokku vajunud... Linnukeste laulu pole enam kuulda. Vaatke — kalakesed, kes seni ojakeses hüppesid, on sügavusse kadunud... See pole Suvi!

1. pääsuke. Ah, mul hakkab külm, ma värisen!

2. pääsuke. Ka minul külm, ma enam tiibu ei või tõsta!

Okasroos. Te räägite nii silmakirjaks — tean, et see on Suvi! (Äkki öudne vaikus. Pääsukesed peidavad hirmunult oma pääkesed tiibade vahele ja vaikivad. Okasroos seisab ootuses. Ilmub Härm. Ilm läheb tumedaks).

3. etteaste.

Okasroos. Suvi! (Pääsukestele). Kuid miks tal seljas niisugused on veidrad riided? Aa, see on seks, et petta mind.

1. pääsuke. Ära mine ligi, ära mine... } koos.

2. pääsuke. Oo, ma suren... } koos.

Okasroos. Suvi, viimaks oled tulnud. Ööd ja päevad ootasid ma sind, sind pidasin ma meeles kogu aeg. Kuid miks sa oma nägu varjad? Vaata mulle otsa, ütle mulle sõnake! (Kaisutab Häрма).

Härm. (Sisisesedes). Okasroos...

Okasroos. Härm!! (langeb külmast võetuna).

1. pääsuke. Okasroos, mis su'ga juhtunud? } koos.

2. pääsuke. Härm... ma... } koos.
suren külma kätte...

(2. pääsuke langeb tardunult).

(Tumm stseen. Näiteseina taga kuulub tuule müra, viistamist ja hõiskamist. Lavale jookseb Sügis).

4. etteaste.

Sügis. Härm, kas täitsid minu käsu, kas ütlesid sa Okasroosile, et Suvi jõuab varsi siia?

Härm. Täitsin...

Sügis. (Nähes Okasroosi, astub ta juure, kummardab ta kohal). Ta magab... (kartusega). Ei hinga... (hirmunult). Ta külmast surnud!... (Vahe). Härm, see sinu süü, sa õel Härm, kuis julgesid!

Härm. Mis räägid sina, Sügis; sa ise ju mind saatsid Okasroosi juure — ma pole süüdi ses, et ta nii õrn ja nõrk.

Sügis. Kus aga Tuul on?

5. etteaste.

Tuul (sisse tormates). Ma siin, mu käskijanna!

Sügis. Tuul, mis tegid sa?

Tuul. Mis mina tegin? Laotasin põldude kohal udu laiali, paiskasin taeva täis kõuepilvi, mis lõhkesid, et lahti pääsid vihmalavangud ja tormihood, et vesi jõgedest välja tungis ja sadande penikoormate ümbruses kõik enda alla mattis. Mina aga lendasin kõige selle kohal tuulispasana, tormina, maast välja kiiskudes ühes juurtega sajaastasi puid — ja laulsin võidulaulu!

Sügis (hirmus ja meeleheites). Tuul, Tuul, ei kuulnud sa minu sõna!

Tuul. Kas sellest on sul vähe? Käse siis teha veel midagi!

Sügis. Sa oled ju kõik hävitanud, kõik hukanud! Kus on päikesekiired?

Tuul. Oo, neid katsid pilved!

Sügis. Ja õnnetoovad pilvekesed?

Tuul. Mis nendega mul tegemist — ma ajasin nad lossi tagasi. (Nähes Häрма). Aa, Härm ka siin! (Sügis. Kas ta su käsu täitis?)

Sügis. Täitis... väga täpselt... ta külma kätte suri...

Tuul. Ja veel läinud aastal ma talle laulsin laulu... Härm, see kõik on sinu süü!

(Järgneb.)